

Програм за управљање миграцијама на територији Градске општине Звездара за период 2025 – 2028. године

1) Увод

1.1 Назив програма

“Програм за управљање миграцијама на територији Градске општине (ГО) Звездара за период 2025–2028. године”

На територији ГО Звездара живи значајан број избеглица,¹ интерно расељених лица² и повратника³, чија интеграција у локалну заједницу представља дугорочан изазов. Поред тога, миграције као динамичан процес имају директан утицај на економски, социјални и културни развој општине, на чију динамику утиче и константно досељавање странаца⁴ на територију ГО Звездара, као и пресељење домаћих држављана у иностранство, који чине дијаспору.⁵ Недостатак координисаних активности и стратегијских програма за ове категорије становништва може довести до њихове маргинализације и слабљења друштвене кохезије.

У вези са наведеним, Радна група је предложила израду „Програма за управљање миграцијама на територији ГО Звездара 2025–2028“, као инструмента који омогућава системско и планирано деловање на локалном нивоу. Иако ГО Звездара формално није јединица локалне самоуправе у смислу Закона о планском систему („Сл. гласник РС“, бр. 30/18), назив документа је термилолошки усклађен са законским оквиром. Програм, као документ нижег ранга у односу на секторске стратегије, омогућава општини да у партнерству са свим релевантним актерима континуирано ради на унапређењу капацитета, уз пуно поштовање људских права и у најбољем интересу најугроженијих група. Истовремено, Програм препознаје да је управљање миграцијама неодвојиво повезано са питањима економског и социјалног развоја локалне заједнице и циљевима популационе политике.

¹ Сходно Закону о избеглицама, **избеглице** су лица која су услед догађаја од 1991. до 1998. године и њихових последица избегла или прогнана из бивших југословенских република на територију Републике Србије, а не могу или због страха од прогона или дискриминације не желе да се врате на територију са које су избегла, укључујући и лица која су се определила за интеграцију.

² **Интерно расељене особе** су оне које су биле присиљене да напусте своје домове, али су остале у границама своје државе. Разлози због којих су били присиљени да напусте своје домове могу бити различити: рат, насиље, угрожавање људских права, политички прогон или природне катастрофе (земљотрес, поплава и сл.). Зато што се налазе у границама своје земље, могућности њихове међународне заштите су ограничене. Иако их, за разлику од избеглица, не штити Специјална конвенција УН, и даље их штите национални закони, међународно хуманитарно право и међународни правни акти у области људских права.

³ Према Споразуму о реадмисији са ЕУ, **повратник** је лице које не испуњава важеће услове за улазак, боравак или настањење на територији државе чланице ЕУ, уколико је доказано или ако је могуће на основу поднетих личних доказа веродостојно претпоставити да је то лице држављанин Србије.

⁴ Према дефиницији Закона о странцима, **странци** су сва лица која немају држављанство Републике Србије,

⁵ Сходно Закону о дијаспори и Србима у региону **дијаспором** се смарају држављани Републике Србије који живе у иностранству и припадници српског народа исељеника са територије Републике Србије и из региона и њихови потомци.

1.2 Релевантни правни прописи

Програм се заснива на релевантним међународним, националним и локалним прописима, укључујући следеће документе:

- Конвенција УН о статусу избеглица (Уредба о ратификацији Конвенције о статусу избеглица са завршним актом Конференције опуномоћеника Уједињених Нација о статусу избеглица, "Сл. лист ФНРЈ - Међународни уговори и други споразуми", бр. 7/60), која дефинише ко је избеглица, права избеглица и законске обавезе које државе морају поштовати како би заштитиле избеглице.
- Глобални компакт о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама (2018), који поставља оквир за заштиту права миграната и подстицање развоја;
- Глобални компакт о избеглицама (2018), који наглашава солидарност, интеграцију и реинтеграцију избеглица;
- Агенда УН за одрживи развој 2030, која повезује економски раст, социјалну инклузију и заштиту животне средине, и први је документ који јасно истиче везу између миграција и развоја. Као потписница, Србија је обавезна да ове принципе интегрише у националне стратегије, што истовремено оснажује локалне заједнице и повећава препознатљивост програма код међународних донатора.
- Европска повеља о локалној самоуправи;
- Закон о управљању миграцијама („Службени гласник РС“, бр. 98/06), који обавезује јединице локалне самоуправе да формирају савете за миграције и доносе планска документа;
- Закон о избеглицама („Сл. гласник РС“, бр. 18/92, 45/02 и 30/10, „Службени лист СРЈ“, број 42/02 – Одлука СУС, „Службени гласник РС“, број 30/10 и 107/2012 - др.закон), који дефинише статус, права и мере подршке избеглицама;
- Закон о азилу и привременој заштити („Сл. гласник РС“, бр. 24/18), који уређује положај странаца под међународном заштитом;
- Закон о социјалној заштити („Сл. гласник РС“, бр. 24/11, 117/2022-одлука УС), који обезбеђује основе за пружање новчане и нематеријалне подршке угроженим категоријама;
- Закон о локалној самоуправи („Сл. гласник РС“, бр. 129/07, 83/14, 101/16, 47/18, 111/21), који регулише надлежности локалне самоуправе;
- Закон о планском систему Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 30/18), који уређује плански систем Републике Србије, односно управљање системом јавних политика и средњорочно планирање, врсте и садржина планских докумената које у складу са својим надлежностима предлажу, усвајају и спроводе сви учесници у планском систему;
- Закон о странцима ("Службени гласник РС", бр. 24/18, 31/19, 62/23), који уређује услови за улазак, кретање, боравак и враћање странаца;
- Закон о запошљавању странаца ("Службени гласник РС", бр. 128/14, 113/17, 50/18, 31/19, 62/38), који уређују услове и поступак за запошљавање странаца у Републици Србији и друга питања од значаја за запошљавање и рад странаца у Републици;
- Закон о дијаспори и Србима у региону ("Службени гласник РС", бр. 88/09), који уређује начин очувања, јачања и остваривања веза дијаспоре и Срба у региону са матичном државом;
- Споразум између Републике Србије и Европске заједнице о реадмисији лица која незаконито бораве и билатерални споразуми о реадмисији са другим државама („Службени гласник РС“ - међународни уговори, бр.103/07), којим се признаје неопходност ефикасне, ефективне и одрживе социо-економске интеграције повратника;

- Уредба о утврђивању Програма коришћења средстава за решавање стамбених потреба и друге програме интеграције избеглица у 2025. години; Уредба за побољшање услова живота интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији за 2025. годину; Уредба о утврђивању Програма подстицаја за спровођење мера и активности неопходних за достизање утврђених циљева из области управљања миграцијама у јединицама локалне самоуправе за 2025. годину.;
- Стратегија за управљање миграцијама („Службени гласник РС“, број 59/2009);
- Стратегија о економским миграцијама Републике Србије за период 2021-2027. године („Службени гласник РС“, бр. 30/18), која препознаје и присилне миграције (избеглице, интерно расељена лица и повратници по Споразуму о реадмисији), као и значај учешћа дијаспоре у развоју државе порекла;
- Стратегија за решавање питања избеглица и интерно расељених лица 2024 – 2030. („Сл. гласник РС“, бр. 91/24), која поставља циљеве у области трајних решења, интеграције, становања, економског оснаживања и приступа правима;
- Акциони план за период 2025-2027. године за спровођење Стратегије за решавање питања избеглица и интерно расељених лица 2024 –2030. („Сл. гласник РС“, бр. 16/25);
- Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године („Службени гласник РС“, бр. 23/22), која препознаје повратнике по Споразуму о реадмисији и интерно расељена лица међу ромском популацијом у Републици Србији;
- Програм реинтеграције повратника по основу Споразума о реадмисији за период од 2024. до 2026. године – нацрт, који предвиђа мере подршке повратницима, укључујући економско оснаживање, социјалну заштиту и подршку женама;
- Акциони план за спровођење програма реинтеграције повратника по основу Споразума о реадмисији за период од 2024. до 2026. године – нацрт
- Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Службени гласник РС“, број 18/21-4 и 36/21) - у мере активне политике запошљавања укључује избегла и расељена лица, повратнике према Споразуму о реадмисији, жртве трговине људима као теже запошљиве категорије лица.
- Стратегија превенције и заштите од дискриминације за период од 2022. до 2030. године: 12/2022-58, која јасно препознаје избеглице, тражиоце азила, мигранте и ИРЛ као групе изложене ризику од дискриминације.
- Стратегија за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године: 9/2023-43, јер препознаје потребу подршке младима из осетљивих група, што обухвата и младе избеглице, интерно расељене и повратнике, а уједно је значајна и у контексту демографске ситуације и све израженијих миграција младих.
- Програм за борбу против трговине људима у Републици Србији за период 2024–2029. године: 25/2024-3, јер обезбеђује национални оквир за превенцију, заштиту и интеграцију жртава трговине људима, што укључује и мигранте, избеглице и интерно расељене особе на локалном нивоу.
- Стратегија за родну равноправност 2021–2030 ("Сл. гласник РС", бр. 103/21), која поставља циљеве и активности за елиминацију родне дискриминације и промоцију равноправности;
- Акциони план за 2025. за спровођење Стратегије за родну равноправност ("Службени гласник РС", бр. 15/25), са конкретним мерама и индикаторима мониторинга;
- Стратегија подстицања рађања („Сл. гласник РС“, бр. 25/2018-16), јер препознаје везу између миграција и демографске политике, указујући да управљање миграцијама представља важан фактор у очувању и унапређењу демографске структуре становништва.

- Локални акциони планови и стратегије ГО Звездара, као што су: Стратешки план развоја ГО Звездара за период 2025 – 2028. године, Локални акциони план запошљавања ГО Звездара за период 2024 – 2026. године, Нацрт локалног акционог плана за унапређење ромске популације на територији ГО Звездара за период 2025 – 2027. године;
- Препоруке Комесаријата за избеглице и миграције РС.

1.3 Разлози за доношење новог Програма

Израда новог Програма за период 2025–2028. године представља одговор на потребу за континуираном и системском подршком различитим категоријама миграната на територији Градске општине Звездара – укључујући, између осталог избеглице, интерно расељена лица, повратнике по Споразуму о реадмисији, странце под међународном заштитом (право на уточиште, супсидијарна и привремена заштита). Поред тога, Програм је одговор на изазове у примени претходног документа и представља алат за системско управљање миграцијама на локалу. Више разлога чине јавну интервенцију оправданом:

- Дуготрајност проблема – и након више од три деценије од почетка избегличких кретања, велики број лица и даље живи у несигурним условима, без решених стамбених, правних и социјалних питања;
- Недовољна интеграција – значајан број лица није у потпуности интегрисан у друштво, што се огледа у ограниченом приступу правима, образовању, запошљавању и здравственој заштити, а утиче и на економски и социјални развој локалне заједнице;
- Повећан број нових миграција – укључујући повратнике по Споразуму о реадмисији, лица која су добила азил у Републици Србији, лица на привременој заштити из Украјине, страни радници, као и растуће трендове запошљавања странаца и активирања развојног потенцијала дијаспоре – што захтева прилагођавање мера и проширење обухвата како би миграције допринеле локалном развоју;
- Идентификовани недостаци у претходном програму – као што су недовољна координација, ограничена буџетска средства, непотпуна евиденција и недовољно учешће корисника на конкурсима;
- Потреба за унапређењем локалних капацитета – укључујући рад Повереништва, Савета за миграције и сарадњу са релевантним институцијама, као и оснаживање и јачање капацитета за сарадњу са дијаспором, како би све активности биле усмерене ка стварању кохезивне, економски активне и социјално одрживе локалне заједнице.

Програм је усклађен са релевантним (међународним), националним и локалним оквирима и доприноси остваривању циљева из области социјалне инклузије, равноправности и одрживог развоја. Истовремено, он оснажује локалне капацитете за системско управљање миграцијама и интеграцију различитих категорија миграната, уз поштивање људских права и принципа одрживог развоја, као и са обавезама које произилазе из Европске повеље о локалној самоуправи и процеса европских интеграција.

Овај програм представља допуну и подршку мерама које спроводе Комесаријат за избеглице и миграције, Град Београд и међународне организације, а има за циљ да обезбеди локални одговор који је прилагођен специфичностима и потребама заједнице на ГО Звездара. Доноси се због истека Програма за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника на територији Градске општине Звездара за период 2021 – 2024.

1.4 Учесници у изради Програма

Израда Програма за управљање миграцијама на територији ГО Звездара за период 2025–2028. године спроведена је уз учешће више институција и заинтересованих страна. Процес је координиран од стране Повереништва за избеглице ГО Звездара, у сарадњи са:

- Саветом за миграције ГО Звездара,
- Одељењем за друштвене делатности и послове месних заједница,
- Комесаријатом за избеглице и миграције Републике Србије,
- Националном службом за запошљавање – Филијалом Звездара,
- Градом Београдом – Секретаријатом за социјалну заштиту,
- као и представницима цивилног сектора, укључујући организације Иницијатива за развој и сарадњу (ИДЦ), Удружење избеглица „Завичај“, Адра, Астра, Црвени крст, ГИЗ и други партнери.

У процес су биле укључене и циљне групе – избеглице, ИРЛ и повратници– кроз спровођење фокус групе у мају 2025. године, као и кроз анализу података из евиденције Повереништва и Миграционог профила Градске општине Звездара. Дакле, за потребе процеса, прикупљање и анализу основних податка о положају и потребама избеглица, интерно расељених лица и повратника на територији ГО Звездара, коришћени су различити извори података: подаци Републичког завода за статистику, резултати фокус групе са корисницима/цама, статистички подаци Града Београда, статистички подаци Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије и Одељења за друштвене делатности/Повереништва за избеглице.

Програм је израђен на основу:

- анализе резултата спровођења претходног програма (2021–2024),
- препорука из Миграционог профила ГО Звездара (2024),
- смерница Комесаријата за избеглице и миграције,
- SWOT анализе,⁶
- података добијених на реализованим фокус групама и интервјуима.

1.5 Консултативни процес

У процесу израде Програма за период 2025–2028. године спроведен је консултативни процес са представницима циљних група и релевантних институција. Један од кључних елемената овог процеса била је фокус група одржана 14. маја 2025. године у просторијама ГО Звездара, у организацији Повереништва за избеглице и миграције.

Фокус група је окупила представнике избеглица, интерно расељених лица и повратника, као и представнике ГО Звездара (повереник, координатор за ромска питања, помоћник председника општине).

Поред тога, у оквиру припреме програма спроведени су полуструктурисани интервјуи са представницима:

⁶ SWOT анализа (акроним енглеских речи: *Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats* – Снаге, Слабости, Прилике, Претње) је техника стратегијског менаџмента путем које се уочавају стратегијски избори довођењем у везу снага и слабости са шансама и претњама у екстерном окружењу.

- Националне службе за запошљавање (НСЗ) – у циљу сагледавања изазова и могућности за економско оснаживање и запошљавање циљних група;
- Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије – ради усклађивања локалних мера са националним политикама и програмима;
- Организација цивилног друштва које делују у области миграција, социјалне заштите и људских права – у циљу прикупљања препорука и идентификовања добрих пракси.

Током консултација идентификовани су кључни изазови и предлози за унапређење мера, који су интегрисани у формулисање циљева и активности новог програма. Консултативни процес ће бити настављен и током јавне расправе, како би се обезбедило учешће што већег броја актера и усклађеност програма са стварним потребама заједнице.

2) Преглед и анализа постојећег стања:

2.1 Сажетак налаза вредновања претходног документа јавне политике

Програм за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника на територији ГО Звездара за период 2021–2024. године реализован је у условима ограничених ресурса, али уз значајне напоре локалне самоуправе и сарадњу са Комесаријатом за избеглице и миграције, ГИЗ-ом и другим партнерима. Вредновање спровођења програма указује на следеће кључне налазе:

Постигнути резултати:

- Смањење броја избеглица у активном статусу: са 535 (2021) на 400 (2024), углавном услед добијања држављанства, пресељења или смрти.
- Евиденција стамбених потреба: 837 корисника (208 породица) до 2024. године, са прецизном категоризацијом по врсти потребе.
- Реализоване мере подршке:
 - 25 домаћинстава добило једнократну помоћ (2021),
 - 55 корисника добило ванредну новчану помоћ (2024),
 - једнократна новчана помоћ за корисника на име уградње грађевинског материјала (2022)
 - 117 породица добило помоћ у огреву (2021–2024),
 - 17 породица добило грађевински материјал (2021),
 - 240 породица добило хуманитарне пакете хране,
 - 84 деце добило новогодишње пакетиће
 - помоћ у школском прибору за 2 породице из Украјине и помоћ у пакетима хране за 4 породице из Украјине.
- Запошљавање повратника: 7 лица запослено уз подршку ГИЗ-а након обука.
- Израда Миграционог профила ГО звездара (2024): као основ за планирање новог програма.
- Рад Повереништва и Савета за миграције: 367 потврда, 22 решења о престанку статуса, 10 седница Комисије, 3 седнице Савета за миграције, попис 23 породице у неформалном центру „Поморавље“.
- Закључен Меморандум о сарадњи у циљу пружања свеобухватне подршке повратницима по Споразуму о реадмисији и локално осетљивог становништва у (ре)интеграцији и социјалној инклузији на територији Градске општине Звездара (2024) између ГО Звездара и Националне службе за запошљавање, Градског центра за социјални рад Београд, Дома здравља Звездара, шест основних школа са територије ГО Звездара, једном школом за образовање одраслих,

Предшколском установом „Звездара“, Привредном комором Београда и три организације цивилног друштва.

- Израђен је Каталог услуга за повратнике на територију ГО Звездара и постављен на интернет презентацију општине (<https://zvezdara.rs/servis-za-gradjane/povratnici/>).

Идентификовани изазови:

- Неучествовање на конкурсима КИРС-а за помоћ у грађевинском материјалу у 2022. и 2023. години → неутрошена средства (1.200.000 динара у 2022).
- Привремено финансирање у 2024. → без буџетских издвајања.
- Недовољна координација између општине, Града и КИРС-а → изазови у расподели станова и легализацији.
- Непотпуна евиденција у 2021. и 2023. години → отежано планирање.
- Ограничена доступност мера за самозапошљавање → ниска искоришћеност.
- Ниска видљивост вештина повратника (нпр. познавање страних језика).
- Непостојање мера за странце упркос растућем броју досељених (4.533 странаца 2021–2023).
- Ниска учесталост седница Савета за миграције (није одржана 2021).

Финансијски преглед:

- Укупно издвојено из буџета ГО Звездара: 1.625.000 динара (2021–2022). Од 2021-2023. сваке године су била издвојена средства у износу од 1.200.000,00
- Укупна вредност помоћи у грађевинском материјалу: 8.250.000 динара (2021).
- Вредност помоћи у огреву: 3.455.000 динара.

2.2 Опис постојећег стања

- Демографски и миграциони контекст

Према подацима из Миграционог профила Градске општине Звездара за 2022. годину, укупан број становника износио је 172.625, од чега су 46,4% мушкарци, а 53,6% жене. На територији општине евидентна је већа заступљеност жена, нарочито у старосној групи 65 и више година, где жене чине 60,7%, док је удео мушкараца 29,3%. Ова разлика се објашњава дужим животним веком жена (78,2 године у поређењу са 73,2 године код мушкараца), као и већим уделом досељених жена, посебно у старосној групи 25–34 године, где оне чине 58% миграната. Просечна старост жена је 42,6 година, што је за 3,3 године више од просечне старости мушкараца (39,3 године). Током последњих година, миграције су додатно утицале на демографску слику – и мушкарци и жене се чешће досељавају него одсељавају, али су жене биле мобилније. У 2022. години миграциони салдо за жене износио је +511, а за мушкарце +253, с тим да је у старосној групи 25–34 године за жене забележен највиши позитивни салдо (+351). Поред тога, међу старијим самачким домаћинствима доминирају жене, нарочито у урбаном делу општине. Ови подаци указују на изражену феминизацију становништва Звездаре, нарочито у старијим и миграционо активним старосним групама.⁷

Према попису из 2022. године, у периоду од 1980. до 2022. године на територију ГО Звездара из иностранства се доселило укупно 26.692 особе (12.030 мушкараца и 14.662 жене), од чега:

⁷ Миграциони профил Градске општине Звездара са фокусом на дијаспору.

- ✓ 19.787 из република бивше СФРЈ (8.213 из Босне и Херцеговине 3.695 мушкараца и 4.518 жена; 1.215 из Северне Македоније – 450 мушкараца и 765 жена; 411 из Словеније – 182 мушкарца и 229 жена; 5.925 из Хрватске – 2.362 мушкарца и 3.563 жена; 4.023 из Црне Горе – 1.953 мушкарца и 2.070 жена)
- ✓ 6.873 из других држава (3.373 мушкарца и 3.500 жена),
- ✓ 32 са непознатим пореклом (15 мушкараца и 17 жена).

Према подацима Републичког завода за статистику на територију ГО Звездара у периоду од 2021. до 2023. године доселило се укупно 4.533 странца (од тог броја 1.883 жене). Број досељених странаца растао је из године у годину, па их се 2021. доселило укупно 306 (196 мушкараца и 110 жена), затим 2022. године 1.940 (1.154 мушкараца и 786 жена), а 2023. године 2.287 (1.300 мушкараца и 987 жена). Реч је углавном о млађим категоријама људи – 2021. године просечна старост досељених странаца била је 36.11 година, при чему се жене биле у просеку нешто млађе 35.42; 2022. просечна старост досељених странаца била је 29.80, при чему су жене биле просечне старости од 29.08; док је 2023. године просечна старост била 30.46, а са нижом просечном старости жена од 29.93 године. Уочљиво је да је број жена значајан у категоријама имиграната из Руске Федерације, Кубе, Украјине и Белорусије, док су имигранти из Индије искључиво мушкарци.⁸ Што се тиче држављанства досељених странаца у 2023. години највише их је било из:

- ✓ Руске Федерације (1.781 - 978 мушкараца и 803 жене),
- ✓ Кубе (72 – 33 мушкарца и 39 жена),
- ✓ Турске (58 – 47 мушкараца и 11 жена),
- ✓ Индије (50 - сви мушкарци),
- ✓ Кине (28 – 16 мушкараца и 12 жена),
- ✓ Белорусија (16 – 6 мушкараца и 10 жена)
- ✓ Украјина (11 – 4 мушкарца и 7 жена)

- Циљне групе

- ✓ Избеглице: број у активном статусу смањен са 535 (2021) на 400 (2024); укупно 1248 лица са избегличким пореклом.
- ✓ Интерно расељена лица (ИРЛ): 4.127 лица (попис 2019), укључујући 23 породице у неформалном центру „Поморавље“.
- ✓ Повратници по Споразуму о реадмисији: 190 лица (2011–2024).
- ✓ Странци под заштитом: 105 лица из Украјине (2023), у 76 породица.

- Социјално-економски статус

- ✓ Висок проценат корисника је незапослен, без формалних прихода или у неформалном раду.
- ✓ Присутна је структурална препрека у приступу стамбеној подршци због нелегализованих објеката.
- ✓ Постоји ограничен приступ услугама као што су вртићи, здравствена заштита и социјална подршка.
- ✓ НСЗ не евидентира статус повратника, нити препознаје њихове вештине (нпр. познавање страних језика).

⁸ Републички завод за статистику:

<https://data.stat.gov.rs/Home/Result/1811010104?languageCode=sr-Cyrl>.

На основу података добијених кроз фокус групу и полуструктурисане интервјуе са представницима институција и организација цивилног друштва, утврђено је да се жене – нарочито жене повратнице, једнородитељске породице и старије жене – суочавају са тежим социјално-економским положајем. Ово се огледа у:

- Ограниченом приступу стамбеној подршци, због нелегализованих објеката и недостатка формалног власништва;
- Већој незапослености и преовлађујућем ангажману у неформалном сектору;
- Недостатку видљивости њихових вештина и искустава стечених током боравка у иностранству;
- Већој потреби за психосоцијалном подршком и индивидуализованим социјалним услугама.

Нарочито је наглашена потреба за родно-одговорним приступом приликом дефинисања мера у области стамбене сигурности, запошљавања и социјалне заштите. Препорука је, стога, да се жене третирају као приоритетна категорија у интервенцијама локалне заједнице, уз посебну подршку једнородитељским породицама и старијим женама.

Такође, жртве трговине људима препознате су као приоритетна група према Програму за борбу против трговине људима у Републици Србији за период 2024–2029. Идентификоване жртве трговине људима међу мигрантима указују на повећане ризике у контексту миграционих токова. Како се број миграната који бораве у Србији или транзиту кроз њу повећава, јављају се значајни изазови у области безбедности и заштите људских права. Ова ситуација ствара услове које криминалне групе могу злоупотребити, искоришћавајући рањиве мигранте за различите облике експлоатације. На локалном нивоу, њихово оснаживање и интеграција подразумевају јачање капацитета локалних тимова и организација цивилног друштва за пружање генералне и специфичне подршке жртвама у местима у којима оне живе, обезбеђивање приступа свим релевантним услугама и програмима, као и континуирано подизање свести јавности о трговини људима, укључујући рањиве категорије миграната и деце без пратње родитеља или старатеља, њеним облицима, узроцима, ризицима и начину реаговања у случајевима препознавања ризичних ситуација и угрожености појединаца и група. Посебан фокус је на безбедности, психосоцијалној подршци и економској инклузији жртава, уз активну координацију са саветима за миграције и интеграцију активности у локалне планске документе, чиме се обезбеђује системско и интегрисано управљање подршком на локалном нивоу. Овај приступ омогућава ефикаснију превенцију и сузбијање трговине људима, истовремено јачајући капацитете локалних заједница и оснажујући жртве да активно учествују у процесу интеграције и социјалне инклузије. Институционални и правни оквир

- ✓ Повереник за избеглице и миграције ГО Звездара,
 - ✓ Савет за миграције ГО Звездара,
 - ✓ Одељење за друштвене делатности и послове месних заједница,
 - ✓ Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије,
 - ✓ Национална служба за запошљавање – Филијала Звездара.
-
- ✓ Закон о избеглицама, Закон о азилу и привременој заштити, Закон о социјалној заштити, Закон о управљању миграцијама;
 - ✓ Уредбе Владе РС и програми КИРС-а;
 - ✓ Локални план развоја ГО Звездара;
 - ✓ Локални акциони план за социјалну заштиту;
 - ✓ Европска повеља о локалној самоуправи.

2.3 Идентификација и објашњење обима и природе проблема: ограничена социјална и економска интеграција циљних група услед институционалних, правних и програмских баријера

- Главни проблеми

1. Нерешено стамбено питање

- Велики број објеката у којима живе избеглице и ИРЛ није легализован → онемогућено учешће на конкурсима.
- Само 2 породице испуњавају услове за конкурс КИРС-а за доделу помоћи у грађевинском материјалу.

2. Изазови у расподели социјалних станова

- На територији ГО Звездара су је јављали проблеми у вези са расподелом социјалних станова у зградама у Великом Мокрим Лугу и у Устаничкој улици. Зграда са социјалним становима у Великом Мокром Лугу је изграђена из донаторских средстава Фондације Ана и Владе Дивац, у надлежности је Града Београда и у њој тренутно има 6 слободних социјалних станова. Иако постоје потребе за усељењем у ове станове, међу којима су и потребе оних најугроженијих као што су једнородитељске породице са малолетном децом, они и даље нису усељени, а ГО Звездара нема надлежности за одлучивање ко у њих може бити усељен. Друга града са социјалним становима налази се у Устаничкој улици и намењена је за становање избеглица које су добиле формална решења о усељењу од стране КИРС, али су се пре њих фактички уселили ИРЛ. До сада су исељена 4 стана у која су усељене избеглице са формалним решењима.

3. Ограничена буџетска средства и неучествовање на конкурсима

- 2022. и 2023. године – Општина није учествовала на конкурсима КИРС-а → средства остала неутрошена.

4. Непотпуна евиденција и недовољна аналитика

- Евиденција стамбених потреба није вршена 2021.

5. Недостају подаци о образовној структури, радном статусу и социјалним потребама свих категорија миграната, укључујући странце, повратнике, интерно расељена лица (ИРЛ), као и дијаспору и њене развојне капацитете и могућности за допринос локалној заједници. Недовољна подршка за економско оснаживање

- Мере самозапошљавања нису реализоване у оквиру ЛАП-а.
- Мере самозапошљавања и обуке нису довољно прилагођене специфичним потребама различитих мигрантских група, при чему повратници служе као пример групе која често није мотивисана због недостатка видљивих резултата. Посебно је важно унапредити разумевање родних улога, јер се и даље подразумева да су брига о домаћинству, деци и старијим члановима породице примарна одговорност жена. Овакав родно засновани терет ограничава њихову могућност учешћа у програмима економског оснаживања. Стога је неопходно обезбедити подршку у области услуга неге и бриге о деци, кроз већи обухват

деце у вртићима и предшколским установама, како би се женама омогућио равноправнији приступ тржишту рада и програмима запошљавања.

6. Ниска видљивост и препознавање вештина повратника и других миграната

- Нпр. познавање немачког језика код повратника није препознато као предност за запошљавање

7. Недовољна подршка за странце за интеграцију

- Упркос растућем броју досељених странаца, не постоје посебне мере или програми.

8. Родно условљене препреке у приступу правима и услугама

Уочава се проблематика која је повезана са родним аспектима, иако она често остаје недовољно препозната и интегрисана у формулисање и спровођење локалних политика. Још увек не постоји довољно развијена свест о томе да локалне мере и програми могу бити важан инструмент у преиспитивању и трансформацији постојећих родних норми и улога. На пример, приликом креирања мера за побољшање запошљивости теже запошљивих група – као што су Роми, повратници по основу Споразума о реадмисији и други – ретко се узимају у обзир родно специфичне препреке. То се огледа у недовољној пажњи посвећеној обезбеђивању подршке кроз јавне сервисе, као што су доступност предшколских установа, локација и време реализације обука у односу на место становања, или постојање безбедног превоза. Због тога, жене, а нарочито припаднице маргинализованих група, често остају искључене из мера које су формално намењене свима.

На основу података из фокус групе, полуструктурираних интервјуа и евидентираних искустава циљних група, идентификоване су специфичне препреке са којима се жене суочавају, нарочито оне из реда повратника, ИРЛ и избеглица:

- Стамбене баријере – жене чешће живе у објектима који нису легализовани, без формалног власништва, чиме је онемогућено њихово учешће на конкурсима за грађевински материјал и стамбену подршку;
 - Социјална изолованост једнородитељских мајки – које имају ограничену могућност да остваре приступ услугама због бриге о деци, недостатка подршке и статуса домаћинства;
 - Економске препреке – жене имају слабији приступ тржишту рада, чешће су присутне у неформалној економији, а њихове вештине и радно искуство често нису препознати;
 - Недостатак родно осетљивих обука – постојећи програми не садрже довољно менторске, техничке или психосоцијалне подршке прилагођене потребама жена;
 - Вишеструка дискриминација – жене повратнице и избеглице често су изложене истовремено институционалној, социјалној и родној дискриминацији, што утиче на њихову видљивост у локалним политикама и приступ услугама.
- Последице
 - Продужена социјална искљученост и сиромаштво свих мигрантских група;
 - Несигурност становања и правна несигурност;

- Смањене могућности за запошљавање и образовање;
 - Недовољна интеграција у локалну заједницу;
 - Потенцијал за пораст дискриминације и тензија у заједници.
 - Постојеће родне неравноправности додатно доприносе продубљивању социјалне искључености и сиромаштва, нарочито међу женама из осетљивих категорија као што су једнородитељске породице, старије жене и жене повратнице. Недостатак административних предуслова, препреке у приступу услугама и недовољна родна сензитивност мера могу довести до продужене институционалне маргинализације и повећаног ризика од вишеструке дискриминације.
- Разлози за промену

Иако је претходни програм поставио основе за системску подршку, динамика миграција, нове категорије корисника (нпр. Украјинци), као и институционални изазови указују на потребу за:

- унапређењем евиденције и аналитике за све категорије миграната, као и процену њихових развојних потенцијала;
- флексибилнијим условима за стамбену подршку, који узимају у обзир различите потребе и рањивост корисника;
- новим мерама економског оснаживања, прилагођеним специфичним потребама различитих мигрантских група, уз родно-одговоран приступ;
- бољом координацијом и одговорношћу институција, ради интегрисаног и ефикасног управљања миграцијама на локалном нивоу;
- унапређење положаја странаца и интеграције нових мигрантских група, укључујући оснаживање, приступ услугама и укључивање у локалне програме;
- сарадња са дијаспором, ради оснаживања капацитета дијаспоре и њеног доприноса социјалној и економској интеграцији локалне заједнице;
- бољом координацијом институција и сарадњом са организацијама цивилног друштва ради пружања подршке свим рањивим категоријама, укључујући жртве трговине људима, чиме се обезбеђују циљани програми и услуге на локалном нивоу.

3) Визија

„Инклузивна, солидарна и одржива локална заједница у којој сва лица погођена миграцијама имају једнаке могућности за достојанствен живот, пуну социјалну и економску интеграцију, родно-одговоран приступ правима и услугама, као и активно учешће у друштвеном животу.“

Ова визија се заснива на следећим вредностима:

Достојанство и равноправност – сва лица, без обзира на порекло, род или миграцијски статус или начин доласка, имају право на једнаку заштиту и подршку;

Интеграција и учешће – све категорије миграната (избеглице, ИРЛ, повратници, странци, дијаспора) треба да буду активни чланови заједнице, са правом на учешће у друштвеном, економском и културном животу;

Одрживост и одговорност – мере подршке треба да буду системске, транспарентне и усмерене ка дугорочним решењима;

Сарадња и партнерство – интеграција и управљање миграцијама сузаједничка одговорност локалне самоуправе, државних институција, цивилног друштва и самих миграната, уз подстицање међусекторске и локално-националне координације..

Програм тежи да створи окружење у коме:

- нико није искључен због административног статуса, порекла, рода и других личних својстава,
- стамбена сигурност и економска независност постају достижни циљеви,
- институције делују координисано и ефикасно,
- локална заједница препознаје вредност различитости и солидарности.

4) Циљеви:

4.1 Општи циљ

Кроз свеобухватно управљање миграцијама обезбедити услове за пуну социјалну, економску и правну интеграцију свих категорија миграната – укључујући избеглице, интерно расељена лица, повратнике и стране држављане – уз заштиту њихових права, ублажавање негативних ефеката одлива становништва, унапређење родно-одговорног приступа правима, услугама, стамбеним и економским решењима, као и развој сарадње са дијаспором ради коришћења позитивних развојних потенцијала миграција у корист локалне заједнице.

4.2 Посебни циљеви

На основу дефинисаног општег циља, утврђују се следећи посебни циљеви:

1. Унапређење услова за становање избеглица, ИРЛ и повратника по Споразуму о реадмисији уз посебну подршку женама и другим осетљивим групама

Подршка у легализацији објеката, евиденција потреба, учешће на конкурсима, додела грађевинског материјала и других облика стамбене помоћи, са посебним фокусом на жене, једнородитељске породице и друге осетљиве групе у ризику од стамбене несигурности.

2. Јачање економске одрживости и запошљавања избеглица, ИРЛ и повратника по Споразуму о реадмисији уз обезбеђивање равноправног приступа мерама за жене

Подршка samozapošljavanju, обуке, преквалификације, сарадња са НСЗ и укључивање корисника у локалне економске токове уз родно-одговоран приступ који осигурава равноправан приступ економским мерама за жене, укључујући препознавање њихових вештина и радног искуства.

3. Побољшање приступа избеглица, ИРЛ и повратника по Споразуму о редмисији и других категорија миграната правима и услугама на локалном нивоу кроз родно осетљиве мере

Психосоцијална подршка, приступ здравственој заштити, образовању, вртићима и социјалним услугама уз примену родно сензитивног приступа у идентификацији потреба, прилагођавању услуга и осигурању приступа за жене, нарочито у

једнородитељским домаћинствима. Мере укључују и странце под заштитом, нове мигрантске групе и дијаспору где је релевантно.

4. Унапређење институционалне координације и капацитета

Јачање улоге Повереништва, Савета за миграције, боља сарадња са КИРС-ом, Градом Београдом, другим институцијама, пословном заједницом и цивилним сектором, уз подстицање међусекторске и локално-националне координације. са посебним фокусом на осетљиве категорије, попут жртава трговине људима.

5. Интеграција странаца и нових миграната у заједницу

Увођење мера за странце под заштитом, културна и језичка интеграција, подршка породицама из Украјине и других земаља, као и другим новим категоријама миграната..

6. Активно укључивање дијаспоре у процесе економског и друштеног развоја општине

Успостављање јасне стратегије укључивања дијаспоре, кроз мапирање њених капацитета, развој локалних механизма за сарадњу са дијаспором, финансијску и менторску подршку, а нарочито у областима културне и научне сарадње.

Уз сваки посебан циљ дати су кључни показатељи учинка који се на њега односе (тзв. показатељи исхода). Припадајући показатељи исхода, њихове базне и циљне вредности, као и извори провере наводе се детаљно у акционом плану.

За сваки посебан циљ, прописане су **мере** чија реализација доприноси остваривању посебног циља.

Посебан циљ 1: Унапређење стамбене сигурности

Мера 1.1: Евиденција стамбених потреба

- **Активност 1:** Ажурирање базе података Повереништва
Опис: Систематизација и дигитализација података о стамбеним потребама свих циљних група.
- **Активност 2:** Реализација најмање 4 теренске посете
Опис: Посете домаћинствима ради прикупљања и верификације података.

Координатор: Повереништво за избеглице и миграције ГО Звездара

Партнери: Одељење за друштвене делатности ГО Звездара, КИРС

Мера 1.2: Подршка у легализацији

- **Активност 1:** Правна помоћ за легализацију
Опис: Обезбеђивање бесплатне правне подршке за припрему документације.
- **Активност 2:** Организовање најмање 4 информативне радионице
Опис: Организација радионица за кориснике о поступку легализације.

Координатор: Повереништво за избеглице и миграције ГО Звездара

Партнери: Одељење за урбанизам ГО Звездара, НВО регистровани пружаоци бесплатне правне помоћи

Мера 1.3: Учесће на конкурсима КИРС

- **Активност 1:** Припрема конкурсне документације
Опис: Подршка корисницима у припреми и подношењу пријава.
- **Активност 2:** Групне инфосесије и индивидуално саветовање
Опис: Мапирање потреба, информисање и саветовање корисника о условима и процедурама конкурса.

Координатор: Повереништво за избеглице и миграције ГО Звездара

Партнери: КИРС, Центар за социјални рад

Мера 1.4: Додела грађевинског материјала и побољшање услова становања

- **Активност 1:** Јавни позиви за доделу подршке
Опис: Објава и спровођење 4 јавна позива за доделу материјала или стамбених јединица.
- **Активност 2:** Дистрибуција и праћење реализације
Опис: Испорука материјала и праћење реализације радова.

Координатор: Повереништво за избеглице и миграције ГО Звездара

Партнери: КИРС, Комисија за избор корисника

Очекивани ефекти:

- Повећање броја корисника са решеним стамбеним питањем;
- Смањење броја лица у неформалним насељима;
- Већа искоришћеност средстава КИРС-а и локалног буџета.
- Побољшање стамбене сигурности и услова живота за жене и једнородитељске породице

Надлежни орган:

- *Координатор:* ГО Звездара
- *Партнери:* Комесаријат за избеглице и миграције, Секретаријат за социјалну заштиту Града Београда, Одељење за урбанизам и имовинско-правне послове ГО Звездара.

Посебан циљ 2: Јачање економске одрживости и запошљавања

Мера 2.1: Подршка samozapošljavanju

- **Активност 1:** Додела најмање 20 економских грантова
Опис: Финансијска подршка корисницима за покретање сопственог бизниса, са преференцијама за рањиве групе и жене.
- **Активност 2:** Менторство и саветовање
Опис: Пружање стручне подршке у развоју пословне идеје и управљању, са родно-одговорним приступом.

Координатор: ГО Звездара

Партнери: НСЗ, НВО, донатори

Мера 2.2: Обуке и преквалификације

- **Активност 1:** Организација најмање 20 обука за покретање сопственог посла
Опис: Спровођење стручних обука у складу са потребама тржишта рада.
- **Активност 2:** Преквалификације и доквалификације за најмање 20 ИРЛ и повратника по Споразуму о редмисији у сарадњи са НСЗ и цивилним сектором
Опис: Омогућавање стицања нових вештина за лакше запошљавање, са родно-одговорним приступом и посебним фокусом на жене и рањиве групе.

Координатор: ГО Звездара

Партнери: НСЗ, НВО, донатори

Мера 2.3: Запошљавање корисника

- **Активност 1:** Повезивање са послодавцима
Опис: Организација најмање 4 догађаја за умрежавање корисника и локалних фирми уз посебан фокус на представљање рањивих група потенцијалним послодавцима.
- **Активност 2:** Подршка при запошљавању
Опис: Индивидуална подршка у припреми за интервјуе и конкурисање за најмање 40 корисника, са посебним вођењем за жене, једнородитељске породице и повратнике

Координатор: ГО Звездара

Партнери: НСЗ, Привредна комора, локални послодавци

Мера 2.4: Искоришћеност вештина повратника

- **Активност 1:** Мапирање вештина повратника
Опис: Идентификација и евиденција вештина стечених у иностранству, као ресурс за локалне економске иницијативе.
- **Активност 2:** Промоција профила повратника
Опис: Представљање профила повратника потенцијалним послодавцима и укључивање у локалне економске токове.

Координатор: Повереништво за избеглице и миграције ГО Звездара

Партнери: НСЗ, НВО

Мера 2.5: Сарадња са НСЗ и другим актерима

- **Активност 1:** Заједнички програми
Опис: Развој и реализација програма у сарадњи са НСЗ и НВО, са интегрисаним родно-одговорним приступом.
- **Активност 2:** Организација координационих састанака
Опис: Најмање 8 редовних координацијских састанака ради усклађивања активности и размене података и осигурања укључености рањивих група.

Координатор: ГО Звездара

Партнери: НСЗ, КИРС, Привредна комора, Унија послодаваца, Центар за социјални рад

Очекивани ефекти:

- Повећање броја запослених и samozапослених корисника;
- Смањење зависности од социјалне помоћи;
- Већа искоришћеност знања и вештина повратника.
- Побољшана економска интеграција жена и једнородитељских породица.

Надлежни орган:

- *Координатор:* ГО Звездара
- *Партнери:* Национална служба за запошљавање, организације цивилног друштва, Комесаријат за избеглице и миграције, послодавци са подручја ГО Звездара

Посебан циљ 3: Побољшање приступа корисника правима и услугама

Мера 3.1: Приступ здравственој заштити

- **Активност 1:** Увођење повратника у здравствени систем
Опис: Подршка корисницима у пријави и добијању здравствене књижице.
- **Активност 2:** Здравствене едукације
Опис: Организација најмање 4 радионице о превенцији болести и здравом начину живота, уз укључивање свих мигрантских категорија.

Координатор: ГО Звездара

Партнери: Дом здравља, здравствене медијаторке

Мера 3.2: Приступ образовању и вртићима

- **Активност 1:** Упис деце у вртиће и школе
Опис: Информисање и подршка родитељима у процесу уписа и прибављања документације.
- **Активност 2:** Додатни часови и подршка за децу повратнике
Опис: Припрема деце за укључивање у образовни систем.

Координатор: ГО Звездара

Партнери: ПУ „Звездара“, основне школе, Центар за социјални рад

Мера 3.3: Психосоцијална подршка

- **Активност 1:** Индивидуално саветовање
Опис: Пружање психолошке подршке кроз разговоре са стручњацима.
- **Активност 2:** Групне радионице
Опис: Организација најмање 4 групне сесије за оснаживање и размену искустава.

Координатор: ГО Звездара/Повереништво за избеглице и миграције ГО Звездара

Партнери: Дом здравља, НВО

Мера 3.4: Приступ социјалним услугама

- **Активност 1:** Информисање о правима на социјалне услуге
Опис: Дистрибуција информативног материјала и саветовање.
- **Активност 2:** Повезивање са центром за социјални рад (ЦСР)
Опис: Успостављање контакта и пратње корисника до надлежних служби.
- **Активност 3:** Пилотирање интегрисаног приступа социјалним и образовним услугама (до априла 2026.)
Опис: Успостављање модела мултисекторске подршке који обједињује приступ здравственој заштити, психолошкој и правној подршци, као и образовну помоћ (радионице за учење, језик, домаће задатке). Програм се реализује у сарадњи са релевантним установама и организацијама, уз фокус на кориснике у ризику од социјалне искључености.

Координатор: ГО Звездара

Партнери: Центар за социјални рад, координатор за ромска питања, Дом здравља, предшколске и школске установе, правне службе, НВО

Мера 3.5: Подршка нарочито осетљивим групама

- **Активност 1:** Индивидуализоване мере подршке
Опис: Прилагођене интервенције за жене, старије и особе са инвалидитетом.
- **Активност 2:** Обуке за пружаоце услуга
Опис: Најмање 2 обуке намењене едукацији стручњака о приступу нарочито осетљивим групама.

Координатор: ГО Звездара

Партнери: НСЗ, НВО, Дом здравља

Очекивани ефекти:

- Побољшање квалитета живота и менталног здравља корисника;
- Већа укљученост деце у предшколско и школско образовање;
- Смањење дискриминације у приступу услугама.

Надлежни орган:

- *Координатор:* ГО Звездара
- *Партнери:* Центар за социјални рад, Дом здравља, здравствене медијаторке, координатор за ромска питања, предшколске установе, НВО.

Посебан циљ 4: Унапређење институционалне координације и капацитета

Мера 4.1: Јачање рада Повереништва и Савета за миграције

- **Активност 1:** Редовно одржавање седница Савета за миграције
Опис: Организација и вођење седница Савета за миграције најмање три пута

годишње, уз укључивање представника свих релевантних институција и цивилног сектора.

- **Активност 2:** Унапређење комуникације са корисницима
Опис: Увођење дежурних дана и отворених врата за директан контакт са грађанима, са посебним фокусом на рањиве групе и мигранте у ризику од социјалне искључености.

Координатор: Повереништво за избеглице и миграције ГО Звездара

Партнери: Кабинет председника општине, КИРС

Мера 4.2: Унапређење евиденције и извештавања

- **Активност 1:** Развој базе података Повереништва
Опис: Успостављање електронске базе за праћење реализације програма и увезивање базе Повереништва са базом коју води КИРС ради бољег праћења потреба свих категорија миграната.
- **Активност 2:** Израда годишњих извештаја Повереништва
Опис: Прикупљање података и израда извештаја о спровођењу мера и активности.

Координатор: Повереништво за избеглице и миграције ГО Звездара

Партнери: КИРС, Одељење за друштвене делатности

Мера 4.3: Заједничке обуке за службенике општине и партнерске институције

- **Активност 1:** Едукација о раду са осетљивим групама
Опис: Најмање 2 обуке за запослене у општини и партнерским институцијама, уз посебан фокус на жртве трговине људима.
- **Активност 2:** Размена добрих пракси
Опис: Две посете другим општинама и учешће на састанцима и конференцијама са циљем преноса искустава у области управљања миграцијама.

Мера 4.4. Јачање интерсекторске сарадње на локалу

- **Активност 1:** Организација заједничких састанака свих релевантних актера на нивоу општине
Опис: Најмање 2 састанка годишње које ће координирати ГО Звездара, а на које ће бити позвани представници НСЗ, ЦСР, ДЗ, школа, ПУ и НВО.

Координатор: ГО Звездара

Партнери: ГИЗ, ЕУ, УНДП, ИОМ, НВО, НСЗ, ДЗ, ЦСР, школе, ПУ

Очекивани ефекти:

- Ефикасније спровођење мера;
- Већа транспарентност и одговорност;
- Унапређена међусекторска и локално-национална координација;
- Ојачани капацитети институција за подршку свим категоријама миграната и рањивим групама.

Надлежни орган:

- *Координатор:* ГО Звездара
- *Партнери:* Кабинет председника општине, Комесаријат за избеглице и миграције, ГИЗ, ЕУ, УНДП, ИОМ и други.

Посебан циљ 5: Интеграција странаца и нових миграната

Мера 5.1: Језичка и културна интеграција

- **Активност 1:** Курсеви српског језика
Опис: Организација 2 бесплатна курса српског језика за странце.
- **Активност 2:** Организовање радионица
Опис: Упознавање са локалним обичајима, правилима и институцијама кроз 4 интерактивне радионице.

Координатор: ГО Звездара

Партнери: образовне установе, цивилни сектор

Мера 5.2: Подршка породицама из Украјине

- **Активност 1:** Психосоцијална подршка
Опис: Индивидуална и групна подршка за чланове породица из Украјине.
- **Активност 2:** Упис деце у образовни систем
Опис: Подршка у адаптацији и укључивању деце у вртиће и школе.

Координатор: ГО Звездара

Партнери: ПУ „Звездара“, основне школе, НВО

Мера 5.3: Укључивање у заједницу

- **Активност 1:** Интеркултурални догађаји
Опис: Организација 4 интеркултурална догађаја (фестивали, спорт, уметност) за локално становништво и странце.
- **Активност 2:** Волонтерске иницијативе
Опис: Укључивање странаца у волонтерске акције у заједници.

Координатор: ГО Звездара

Партнери: НВО, локална заједница

Мера 5.4: Превенција дискриминације и ксенофобије

- **Активност 1:** Кампање подизања свести
Опис: Медијске и јавне кампање о правима и доприносу странаца.
- **Активност 2:** Едукација јавних службеника
Опис: Две обуке за службенике о интеркултуралној комуникацији и антидискриминацији, укључујући рад са рањивим категоријама миграната и жртвама трговине људима.

Координатор: ГО Звездара

Партнери: образовне установе, јавне установе, медији

Очекивани ефекти:

- Боља интеграција странаца у локалну заједницу;
- Смањење социјалне изолованости;
- Превенција дискриминације и ксенофобије.

Надлежни орган:

- *Координатор:* ГО Звездара
- *Партнери:* КИРС, НВО, школе, Дом здравља

Посебан циљ 6. Активно укључивање дијаспоре у друштвени и економски развој општине

Мера 6.1: Мапирање капацитета и интереса дијаспоре

- **Активност 1:** Истраживање и креирање базе података дијаспоре
Опис: Прикупљање и систематизација података о дијаспори—професионални профили, област експертизе, интересовање за подршку локалној заједници.
- **Активност 2:** Консултације са представницима дијаспоре
Опис: Организација 4 онлајн састанака са дијаспором и истраживање механизма подршке које могу понудити.

Координатор: ГО Звездара

Партнери: НВО, истраживачке институције

Мера 6.2: Развој менторских програма и економске подршке

- **Активност 1:** Повезивање локалног становништва са менторима из дијаспоре
Опис: Успостављање платформи за размену знања и менторске подршке у развоју бизниса и запошљавању.
- **Активност 2:** Фонд за подршку предузетничким иницијативама
Опис: Успостављање механизма финансирања за почетне пословне подухвате и пројекте са потенцијалом за локални развој.
- **Активност 3:** Менторски програм за жене предузетнице
Опис: Спровођење менторског програма који повезује жене из локалне заједнице са успешним женама из дијаспоре ради подршке у развоју бизниса, финансијској писмености и умрежавању.

Координатор: ГО Звездара

Партнери: дијаспора, Научно-технолошки парк, локални послодавци

Мера 6.3: Професионално умрежавање

- **Активност 1:** Догађаји професионалног умрежавања
Опис: Организација 3 конференције ради повезивања локалног становништва са послодавцима из дијаспоре.
- **Активност 2:** Повезивање локалних предузетница са женама из дијаспоре

Опис: Организација једног пословног форума где најмање 15 локалних предузетница представља своје идеје и производе женама из дијаспоре ради менторства и могућих партнерстава.

Координатор: ГО Звездара

Партнери: Привредна комора, дијаспора

Мера 6.4: Подршка образовању и стручним усавршавањима уз помоћ дијаспоре

- **Активност 1:** Умрежавање са школама у дијаспори и размена школске деце кроз Ерасмус + пројекте.
Опис: Идентификација и промоција програма размене подржаних од стране дијаспоре.
- **Активност 2:** Волонтерске и истраживачке иницијативе
Опис: Укључивање дијаспоре у академске и стручне програме који могу допринети развоју општине.

Координатор: ГО Звездара

Партнери: образовне установе, дијаспора, Erasmus+партнери

Надлежни орган:

- *Координатор:* ГО Звездара
- *Партнери:* Школе, НВО, послодавци са територије ГО Звездара, Научно-технолошки парк

6) Показатељи учинка:

6.1 Показатељи учинка на нивоу општег циља

Општи циљ:

Пуна социјална, економска и правна интеграција избеглица, ИРЛ, повратника и странаца под заштитом.

Показатељ	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2028)	Извор провере
% корисника са решеним стамбеним питањем	(на основу 837 евидентираних са стамбеним потребама)	50 породица	Евиденција Повереништва
% корисника са приступом здравственим и социјалним услугама	непознато	100	Извештаји ЦСР, ДЗ, анкете
% економски активних корисника (запослени/самозапослени)	непознато	20	НСЗ, анкете, извештаји пројекта

Показатељ	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2028)	Извор провере
% мера из Програма које су спроведене кроз мултисекторску сарадњу	0	30	Извештаји ГО Звездара, НСЗ, НВО
% локалних развојних пројеката у које су укључени мигранти или дијаспора.	0	20	Извештаји ГО Звездара, НВО и донатора

6.2 Показатељи учинка на нивоу посебних циљева

Посебан циљ 1: Унапређење стамбене сигурности

Опис циља:

Пружање подршке у процесу легализације, евиденција потреба, учешће на конкурсима, додела грађевинског материјала, социјално становање и други облици стамбене помоћи.

Показатељи учинка на нивоу посебног циља 1:

Показатељ	Почетна вредност	Циљана вредност (2028)	Извор провере
Број породица које су добиле грађевински материјал	17 (2021)	≥50	Извештаји КИРС и општине
Број породица измештених из неформалних центара	0	≥10	Повереништво, Комисија
% корисника са решеним стамбеним питањем	(на основу 837 евидентираних)	≥50	Евиденција повереништва

Показатељи учинка на нивоу мера за Циљ 1: Унапређење стамбене сигурности

Мера	Показатељ	Почетна вредност	Циљана вредност (2028)	Извор провере
------	-----------	------------------	------------------------	---------------

1.1 Евиденција стамбених потреба	Број ажурирања евиденција о стамбеним потребама	1 (2022)	4 ажурирања	Повереништво
1.2 Подршка у легализацији	Број породица које су добиле правну помоћ за легализацију	0	≥30	Извештаји Повереништва, НВО
1.3 Учешће на конкурсима КИРС-а	Број пријава на конкурсе КИРС-а	0 (2022–2023)	≥3 годишње	Извештаји КИРС, општина
1.4 Додела грађевинског материјала и социјално становање	Број породица које су добиле стамбену подршку (материјал, стан)	17 (2021)	≥50	Извештаји КИРС, општина
1.5 Измештање из неформалних центара	Број породица измештених из неформалних центара	0	≥10	Повереништво, Комисија

Посебан циљ 2: Јачање економске одрживости и запошљавања

Опис циља:

Подршка samozapošljavanju, додела економских грантова, обуке, преквалификације, сарадња са НСЗ и укључивање повратника у локалне економске токове.

Показатељи учинка на нивоу посебног циља 2:

Показатељ	Почетна вредност	Циљана вредност (2028)	Извор провере
Број корисника који су добили економски грант	0	≥20	Извештаји о пројектима НВО, извештаји КИРС
Број корисника који су прошли обуку и запослили се	7 (2022)	≥40	Извештаји и статистике НСЗ, извештаји о пројектима НВО
% економски активних корисника (запослени/самозапослени)	непознато	≥40	НСЗ, анкете, извештаји пројеката

Показатељи учинка на нивоу мера за Циљ 2: Јачање економске одрживости и запошљавања

Мера	Показатељ	Почетна вредност	Циљана вредност (2028)	Извор провере
2.1 Подршка самозапошљавању	Број корисника који су добили подршку за самозапошљавање (грант, менторинг)	0	≥20	Извештаји о пројектима НВО, извештаји општине
2.2 Обуке и преквалификације	Број корисника који су завршили обуку	7 (2022)	≥40	Извештаји НСЗ, НВО
2.3 Запошљавање повратника	Број повратника који су запослени након обуке	7 (2022)	≥20	Извештаји НСЗ, извештаји пројеката
2.4 Искоришћеност вештина повратника	Број корисника чије су вештине (нпр. страни језици) препознате и искоришћене	непознато	≥15	Анкете, интервјуи, извештаји НСЗ и НВО
2.5 Сарадња са НСЗ и другим актерима	Број заједничких програма/пројеката са НСЗ	0	≥8	Извештаји општине, НСЗ, КИРС

Посебан циљ 3: Побољшање приступа правима и услугама

Опис циља:

Унапређење приступа здравственој заштити, образовању, вртићима, социјалним услугама и психосоцијалној подршци. Посебна пажња посвећена је женама, деци, особама са инвалидитетом и старијим лицима.

Показатељи учинка на нивоу посебног циља 3:

Показатељ	Почетна вредност	Циљана вредност (2028)	Извор провере
Број деце из циљних група уписане у вртић	Непознато	≥50	Извештаји ПУ, ЦСР
Број корисника који су добили психосоцијалну подршку	0	≥100	Извештаји НВО и ДЗ, анкете
% корисника са приступом здравственим и социјалним услугама	Непознато	≥100	Извештаји ЦСР и ДЗ, анкете

Показатељи учинка на нивоу мера за Циљ 3: Побољшање приступа правима и услугама

Мера	Показатељ	Почетна вредност	Циљана вредност (2028)	Извор провере
3.1 Приступ здравственој заштити	Број корисника који су добили здравствену заштиту уз подршку програма	непознато	≥100	Извештаји ДЗ и ЦСР
3.2 Приступ образовању и вртићима	Број деце из циљних група уписане у вртић или школу	непознато	≥100	Извештаји ПУ, школа и ЦСР
3.3 Психосоцијална подршка	Број корисника који су добили психосоцијалну подршку	0	≥100	Извештаји НВО и ДЗ, анкете
3.4 Приступ социјалним услугама	Број корисника који су добили неку врсту социјалне услуге	непознато	≥100	Извештаји ЦСР
3.5 Подршка осетљивим групама (жене, старији, особе са инвалидитетом)	Број корисника из осетљивих група који су обухваћени мерама	непознато	≥80	Извештаји ЦСР и НВО

Посебан циљ 4: Унапређење институционалне координације и капацитета

Опис циља:

Јачање рада Повереништва, Савета за миграције и комисија, унапређење евиденције, извештавања и учешћа у конкурсима. Обуке за службенике и боља сарадња са другим институцијама.

Показатељи учинка на нивоу посебног циља 4:

Показатељ	Почетна вредност	Циљана вредност (2028)	Извор провере
Број одржаних седница Савета за миграције годишње	1 годишње	≥3 годишње	Записници са састанака Савета

Број службеника обучених за рад са циљним групама	0	≥20	Извештаји општине
Број пријава на конкурсе КИРС-а	6 (2021–2024.)	≥3 годишње	Извештаји КИРС и општина

Показатељи учинка на нивоу мера за циљ 4: Унапређење институционалне координације и капацитета

Мера	Показатељ	Почетна вредност	Циљана вредност (2028)	Извор провере
4.1 Јачање рада Повереништва и Савета за миграције	Број одржаних седница Савета за миграције	1 (2024)	≥12 (укупно)	Записници са седница Савета
4.2 Унапређење евиденције и извештавања	Број редовних извештаја о спровођењу Програма	4	≥4 (један годишње)	Извештаји повереништва
4.3 Обуке за службенике	Број службеника који су прошли обуку	0	≥20	Извештаји општине и НВО
4.4. Јачање интерсекторске сарадње на локалу	Број одржаних интерсекторских састанака Број институција/организација које учествују на тим састанцима	0	≥8 ≥10 учесника по састанку	Записници и извештаји са састанака у организацији ГО Звездара

Посебан циљ 5: Интеграција странаца и нових миграната у заједницу

Опис циља:

Развој мера за подршку странцима под заштитом, укључујући језичке и културне обуке, приступ услугама и укључивање у заједницу. Посебан фокус је на породицама из Украјине и другим новим мигрантским групама.

Показатељи учинка на нивоу посебног циља 5:

Показатељ	Почетна вредност	Циљана вредност (2028)	Извор провере
Број странаца укључених у	4 породице избеглих из Украјине	≥100	Извештаји општине и партнера, анкете

програме интеграције			
Број деце странаца укључене у образовни систем	Непознато	≥50	Извештаји школа
% странаца који имају приступ основним услугама	Непознато	≥100	Анкете, извештаји општине и партнера

Показатељи учинка на нивоу мера за циљ 5: Интеграција странаца и нових миграната у заједницу

Мера	Показатељ	Почетна вредност	Циљана вредност (2028)	Извор провере
5.1 Језичка и културна интеграција	Број странаца који су похађали курс српског језика или културне радионице	0	≥80	Извештаји општине, НВО и школа
5.2 Подршка породицама из Украјине	Број породица из Украјине укључених у програме подршке	4	≥10	Извештаји општине и партнера
5.3 Укључивање у заједницу	Број догађаја/активности у којима су странци учествовали	непознато	≥4	Извештаји општине и НВО
5.4 Превенција дискриминације и ксенофобије	Број спроведених обука службеника	0	≥2	Извештаји општине и партнера

Посебан циљ 6: Активно укључивање дијаспоре у економски и друштвени развој општине

Успостављање јасне стратегије укључивања дијаспоре, кроз мапирање њених капацитета, развој локалних механизма за сарадњу са дијаспором, финансијску и менторску подршку, а нарочито у областима културне и научне сарадње.

Показатељи учинка на нивоу циља 6:

Показатељ	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2028)	Извор провере
Број профила дијаспоре идентификованих кроз мапирање	0	≥ 50	Извештаји општине истраживања НВО

Број локалног становништва који су добили менторску подршку	0	≥ 30	Извештаји партнера, анкете
Број финансираних пословних иницијатива	0	≥ 15	Извештаји партнера, извештаји са пројеката
Број професионалних догађаја повезивања са дијаспором	0	≥ 3	Извештаји са конференција
Број учесника у образовним и научним програмима уз подршку дијаспоре	0	≥ 20	Извештаји општине, школа, факултета, научних установа

Показатељи учинка на нивоу мера за циљ 6: Активно укључивање дијаспоре у процесе интеграције и подршке

Мера	Показатељ учинка	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2028)	Извор провере
6.1 Мапирање капацитета и интереса дијаспоре	Број идентификованих профила дијаспоре	0	≥ 50	Извештаји општине и истраживања НВО
	Број спроведених консултација са представницима дијаспоре	0	≥ 4	Записници са састанака, извештаји партнера
6.2 Развој менторских програма и економске подршке	Број представника локалног становништва који су добили менторску подршку	0	≥ 30	Извештаји општине и партнера, анкете
	Број финансираних предузетничких иницијатива	0	≥ 15	Извештаји општине и партнера, извештаји са пројеката
	Број жена из локалне	0	≥ 30	Извештаји општине и

	заједнице које су добиле менторску подршку			партнера, анкете
6.3 Професионално умрежавање	Број професионалних догађаја умрежавања	0	≥3	Извештаји са конференција, медијске објаве
	Број пословних форума и број учесника	0	1 ≥15	Извештај са форума, медијске објаве
6.4 Подршка образовању и стручним усавршавањима уз помоћ дијаспоре	Број учесника у Erasmus+ и стипендијским програмима уз подршку дијаспоре	0	≥20	Извештаји општине, школа и факултета
	Број волонтерских и истраживачких иницијатива у сарадњи са дијаспором	0	≥10	Извештаји пројеката, извештаји академских и научних институција

7) Механизам за спровођење програма:

1. Орган јавне управе који је надлежан за праћење и координацију спровођења и извештавање и вредновање учинака програма:

Повереништво за избеглице Градске општине Звездара

→ одговорно за координацију, праћење реализације програма, прикупљање података, израду годишњих и завршних извештаја, као и вредновање учинака.

2. Органи јавне управе који су надлежни за спровођење мера:

- Одељење за друштвене делатности и послове месних заједница
- Повереништво за избеглице
- Савет за миграције
- Комисија за избор корисника
- Центар за социјални рад, Дом здравља, Национална служба за запошљавање, образовне установе и организације цивилног друштва

→ у складу са конкретним мерама дефинисаним у програму.

3. Период достављања годишњих података и информација потребних за извештавање:

Најкасније 60 дана по истеку сваке календарске године од дана усвајања програма

→ подаци се достављају Повереништву, које припрема годишњи извештај о спровођењу програма и акционог плана.

4. Периоди доношења акционих планова:

Акциони план се доноси на 2 године, при чему је Акциони план за период 2025 – 2026. године саставни део овог програма.

5. Рок за усвајање акционог плана:

Акциони план за период 2025 – 2026. године усваја се истовремено са Програмом, а наредни Акциони план за период 2027 – 2028. године усваја се најкасније 60 дана пре истека текућег Акционог плана.

8) Оквирна процена укупних трошкова за реализацију Програма и идентификацију извора из којих се та средства обезбеђују

Укупна процена трошкова:

Финансијски оквир Програма заснива се на рационалној и одрживој расподели средстава, узимајући у обзир приоритете из свих области интервенције. Активности су структурисане тако да се укупни буџет од **20.000.000 РСД** расподели кроз мере које су реално спроводиве и усаглашене са расположивим изворима финансирања — од локалних буџетских средстава, преко националних институција, до међународних партнера и подршке цивилног и приватног сектора. Табела која следи представља преглед мера, координатора, партнера и финансијске пројекције по интервенцијама за период 2025–2028. године.

Област интервенције	Назив мере	Трошак (РСД)	Координатор	Партнери	Извори финансирања
Стамбена подршка	1.1 Евиденција потреба	500.000	Повереништво за избеглице и миграције ГО Звездара	Одељење за друштвене делатности, КИРС	ГО Звездара
	1.2 Легализација објеката	1.400.000	Повереништво за избеглице и миграције ГО Звездара	Одељење за урбанизам, НВОрегистровани пружаоци бесплатне правне помоћи	ГО Звездара
	1.3 Учешће на конкурсима	400.000	Повереништво за избеглице и миграције ГО Звездара	КИРС, ЦСР	ГО Звездара
	1.4 Грађевински материјал	3.000.000	Повереништво за избеглице и миграције ГО Звездара	КИРС, Комисија за избор корисника	КИРС
		5.300.000			
Економско оснаживање	2.1 Самозапошљавање	2.500.000	ГО Звездара	НСЗ, НВО, донатори	ГО Звездара, донатори
	2.2 Обуке и преквалификације	600.000	ГО Звездара	НСЗ, НВО, донатори	НСЗ, НВО донатори

	2.3 Запошљавање корисника	1.300.000	ГО Звездара	НСЗ, Привредна комора, локални послодавци	ГО Звездара, НСЗ
	2.4 Искоришћеност стечених вештина повратника	200.000	Повереништво за избеглице и миграције ГО Звездара	НСЗ, НВО	ГО Звездара
	2.5 Сарадња са НСЗ и другим актерима	0	ГО Звездара	НСЗ, КИРС, Привредна комора, Унија послодаваца, ЦСР	ГО Звездара
		4.600.000			
	3.1 Здравствена заштита	500.000	ГО Звездара	Дом здравља	ГО Звездара
Приступ правима и услугама	3.2 Образовање и вртићи	900.000	ГО Звездара	ПУ Звездара, основне школе, ЦСР	ГО Звездара
	3.3 Психосоцијална подршка	500.000	ГО Звездара	Дом здравља, НВО	ГО Звездара, НВО
	3.4 Социјалне услуге	700.000	ГО Звездара	ЦСР, Повереништво за избеглице и миграције, координатор за ромска питања, Дом здравља, предшколске и школске установе, правне службе, НВО	ГО Звездара, ЦСР, КИРС, НВО
	3.5 Подршка осетљивим групама	700.000	ГО Звездара	НСЗ, НВО, Дом здравља	ГО Звездара, НСЗ, НВО
		3.300.000			
Институционална координација	4.1 Рад Повереништва и Савета за миграције	500.000	Повереништво за избеглице и миграције ГО Звездара	Кабинет председника, КИРС	ГО Звездара
	4.2 Евиденција и извештавање	500.000	Повереништво за избеглице и	КИРС, Одељење за друштвене делатности	ГО Звездара

	4.3 Обуке за службенике	700.000	миграције ГО Звездара	ГИЗ, ЕУ, УНДП, ИОМ, НВО	ГО Звездара, донатори
	4.4. Интерсекторски састанци	0	ГО Звездара	НСЗ, ЦСР, ДЗ, школе, ПУ, НВО	ГО Звездара
		1.700.000			
	5.1 Језичке и културне радионице	300.000	ГО Звездара	Образовне установе, НВО	ГО Звездара, НВО
Интеграција странаца	5.2 Подршка породицама из Украјине	400.000	ГО Звездара	ПУ „Звездара“, основне школе, НВО, Дом здравља	ГО Звездара, НВО
	5.3 Укључивање у заједницу	300.000	ГО Звездара	НВО, локална заједница	ГО Звездара, НВО
	5.4 Превенција дискриминације	400.000	ГО Звездара	Образовне установе, јавне установе, медији	ГО Звездара
		1.400.000			
Сарадња са дијаспором	6.1 Мапирање и консултације	500.000	ГО Звездара	НВО, истраживачке институције	ГО Звездара, НВО
	6.2 Развој менторских програма и економске подршке	850.000	ГО Звездара	Дијаспора, Научно-технолошки парк, локални послодавци	ГО Звездара, Приватни сектор
	6.3 Професионално умрежавање	850.000	ГО Звездара	Привредна комора, дијаспора	ГО Звездара, Приватни сектор
	6.4 Образовање и истраживање	1.500.000	ГО Звездара	Образовне установе, дијаспора, Erasmus+	ГО Звездара, ЕУ
		3.700.000			
		Укупно: 20.000.000			

Извори финансирања⁹

Финансијски оквир Програма заснива се на комбинованом приступу који обухвата средства из локалног буџета, националних извора и међународних донаторских механизма. Расподела извора финансирања одражава стратешко опредељење да се значајан део активности реализује уз подршку и експертизу међународних партнера, уз рационално управљање локалним ресурсима и активно укључивање цивилног и приватног сектора. У складу с тим, у следећој табели приказан је преглед финансијског учешћа по изворима:

Извор финансирања	Процењени износ (РСД)	Напомена
Буџет ГО Звездара	7.000.000	Финансирање мера у свим областима (стамбено, економско, услуге, координација)
Комесаријат за избеглице и миграције РС (КИРС)	3.000.000	Конкурси за стамбену подршку, учешће у мерама извештавања и интеграције
Град Београд – Секретаријат за социјалну заштиту / ЦСР	2.000.000	Подршка социјалним и здравственим услугама, мере усмерене ка угроженим групама
Међународни донатори (ГИЗ, ЕУ, УНДП, ИОМ, Erasmus+)	7.000.000	Пројекти економског оснаживања, интеграције, обуке и сарадње са дијаспором
Приватни сектор, НВО и локална заједница	1.000.000	Подршка кроз менторство, партнерства, радионице, инклузивне програме

⁹ Пројектовани износи по изворима финансирања су утврђени на основу доступних буџетских и програмских оквира ГО Звездара, важећих националних политика и очекиваних улагања кроз међународну сарадњу, конкурсне линије и допринос цивилног и приватног сектора. Расподела извора финансирања је прилагођена у циљу јачања учешћа међународних партнера у реализацији Програма, уз оптимизацију локалних буџетских улагања. Износи су индикативни и подложни финализацији током годишњег планирања.

9) Акциони план за спровођење програма

Овим Акционим планом детаљно се разрађују постављени циљеви (општи циљ и посебни циљеви) за прве две године спровођења Програма.

Укупна вредност овог Акционог плана за период од 2025-2026 године износи **9.300.000,00 динара**.